

БӨГҮН, ДЕЛЕГЕЙ ХЕРЭЭЖЕННЕРИНИҢ ХҮНҮ СОВЕТ ХЕРЭЭЖЕННЕРГЕ

Делегей херэеженнериниң хүнү—Март 8-зи-биле холбаштыр СЭКП Төп Комитединиң кыйгыры

Эргим эштер херэеженнер!

Совет улустуң алдарлыг кыстары!

Бистин иелеривис, херэежен өндүктөривис болгаш угба-дунмазларысы!

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Төп Комитеди делегей херэеженнериниң хүнү—Март 8-зи-биле, улустарының хосталгазы, ден эргени, тайбыны, найралы болгаш аас-кежини дээш демиселге бүгү делегейниң ажылчы херэеженнериниң чаргыс эвиниң болгаш эп-сеткил каттыштырылганын хүнү-биле холбаштыр силерге даяг байыры чедирип база амыр-медийни чүрөктин даягындан күзөп тур.

Бистин чуртувуска Марттин сезин бүгү улустуң байырдалы кылдыр уткууру чанчы апарган. Совет улус бо кайгамчык хүнү өзүп турар бүдүрүлгө болгаш политикаг кедүрүшкүнүнү байдалында демделеп турар. Коммунисттик тургузушкунуң улуг программаны амыдыралга боттандырып турар хоорайны болгаш көдөзүн эр, херэежен кижилериниң күш-ажылчы тилселелериниң дугайында чаа-чаа мезгелер Улуг Ада-чурттуң бүгү буунарарындан көзүп турар. Совет улус СЭКП-нин XIII съездининиң шийтпирлерин бодунун төрөл херээ, бодунуң амыдыралының сорулгазы болдуруп хүлээп алган.

Күш-ажылчы хайнышкының ажылдарга улуг үлө боттандып турар: коммунизмниң материал-техникаг баазасы тургузунуп, коммунисттик нийтилед харылдаалары хевирдеттинип, чаа үржи кижизиттинип турар. Совет херэеженнер коммунисттик тургузушкунуң херээне улуг салышкыны кирип турар. Олар күрүени эргелеп башкарынга, чурттуң нийтилед-политикаг амыдыралыга идеялык киржиң, улус ажыл-айганды, эртемниң, культураның, чырымышкыны болгаш өзүп орап салганды кижизитилериниң ажыл-ижинде улуг кедүрүшкүн-биле ажылдап турарлар. Төрөн чурттуң чаагай чорунга бодунун чогаалдыкчы эсериниң бербишаан, совет херэежен кижиги бүгү талазы-биле болбазырап, идея талазы-биле өзүп, уган-болал талазы-биле байып турар.

Социализмниң делегейде херэеженнериң болгаш эр кижилериниң өрге талазы-биле ден эвес чорук чок. Херэеженнериң даргаарының социал даямдарын Октябрьниң социализмниң Улуг революциясы тура тыртып, оларны аргаларыны, салым-чазаның сайыраарына, чабынчак, долу үнелиг амыдыралга кызыгар чок аргалары оларга тысып, херэеженнер айтырыш шийтпирлериниң үлөгөр-чижээ бүгү делегейге көргүскен.

Коммунисттик партия херэеженнериниң салгалы—коммунизм дээш медерелдик демиселдерини кижизиткен.

Бистин социалисттик Төрөн чуртувустун чедип алган бүгү чүүдлеринде, чурттуң амыдыралының судалынып согурунда херэеженнериниң сорул киррикти ажыл-ижи көстүп турар. Мындыг чуртагалары эки болуп көрүндүр-даан, эштер: ажылчыларны болгаш албан-хаакчыларны ортузунда—херэеженнер 48 хуу, көдөзүн ажыл-ишчилериниң чартык кезинден хөйү—херэеженнер, Бүгү улустун херээне аажок улуг салышкыны медереп билер чорук болза совет херэежен кижини бедни-биле чоргааралдырып болгаш аас-кежиктиг болдуруп турар.

Нийтиледге ажалгыч, коммунизм дээш күш-ажыл—өвүрүшкүн болгаш сорул кирришкениң үнө дозу, херэеженнериң уган-болал аргаларының чечектелишкениниң үдөзүн. Улус ажыл-агыйында алды миллион кире херэеженнер—дээш болгаш ортук эртемниң специалистер ажылдап турар. Эмчилерин 74 хуузу болгаш башкаларын 70 хуузу—од дээрге херэеженнер-дир. Совет Эвилелинде 31 муң ажыл херэеженнер профессорлар, докторлар азы эртемнерини кандидаттары болуп турар.

Херэежен кижиги бүгү күрүениң херектерин эргелеп башкарынга киришкен турар дугайын Владимир Ильич Ленин күзөп чорган. Көдө Советтен эгелеш ССРЭ-ниң Дээди Советинге чедир—күрүне эрге-чагыргаанын бүгү органында совет херэежен кижини ам көрүп турар-дыр бис. 390 херэеженнер ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаттары—капиталисттик чурттарны бүгү парламентаризмден катый алдыга оларынды даяк хөй болуп турарына чугалаарга-ла четчир. Чүс-чүс муң херэеженнер ажылчы чоннар депутаттарының чөп-чөр Советтеринде төлөөлөн. Партия, профивидел, кооператив, комсомол организацияларында, массалыг өки-тура өвилдерде болгаш нийтиледерде миллион-миллион ажыл-иши херэеженнер идеялыктыг ажылдап турар.

Бо бүгү—коммунизм калбаа-биле тургузуп турарының үзүндө херэежен кижиниң өзүдөзүнүн чедип келишкениниң чаагай шийчээр-дир.

Совет херэежен кижиги нийтинчи күш-ажылга киришпейн амыдырап шыдаас. Ичингаш Төрөн чурт алдарлыг херэежен патриоттары чогууру-биле алган, йөрөп турар. Миллион ажыл херэеженнер орденнер болгаш медальдар-биле шаңгалган. 76 кижиге Совет Эвилелиниң Маадыры аты тывыскан, 2879 кижиге Социалисттик Күш-ажылды Маадыры болган, оларның иштинден 24 кижини «Кызыл болгаш Маска» деп ийги алды медаль-биле шаңгаан.

Коммунисттик партия, Совет чазак херэежен кижини доктаамал кычээргей болгаш сагыш салышкыны-биле хүлээлэн, Соалгу алды чылдарны дургузунда бистин чуртувустун чоңунуң үштүң бир кезин ам безин чаагайды туткан чаа квартираларга көжүп кирген болгаш боттарының чурталга байдалы экижиктеп, Иени болгаш чашты камгалаарына тус-кай тургускан ыңча саныг албан черлери делегейде кайда-даа чок. Бистин чуртувуста алды миллион чаштар уруулар садтарының болгаш ясилериниң хайгааралында турар. Школа-интернаттарда, уруулар хүнээер школарда болгаш бөдүктөрдө ам ийи миллион ажыл урууларны кижизитип турар. Хөй уруулардыг иелер орденнер болгаш медальдар-биле шаңгалып, күрүне дузалалчыны ап турар. Миллион-миллион херэеженнери «Иениң алдары» деп орденнер-биле болгаш «Иениң медалы»-биле шаңгаан, 73 муң херэеженнерге «Маадыр-ие» деп хүндүлүг атты тывысқан.

Коммунисттик нийтиледди тургузарың чедип келишкениң боттандырылшаан, бистин улус кижиниң өзүп турар материалдык болгаш культуруг хергелдерин улам долу хандыларының үлөгери бүгү делегейге көргүзүп турар. Чаагай эчис-сорулга—коммунизмге чокшунданының хире-герге-биле херэежен кижиниң амыдыралы улам-на экижиң, оон сагыш-сеткил, аажы-чап, мага-бот талазы-биле өндүр-чаагай улам-на хөй талазы-биле ажытынар.

Амыдыралга херэеженнериң ден эвес байдалыны артымышкынызын чөк кылдыр, бажың ажылының аар-бергезинден оңу чайлар сорулган СЭКП-ниң Программасында салган. Бажың ажылдыг шоюктурп база дорамчылап чыгартыр чоруктан херэеженнериң хостаарының эргежок чугулазыны дугайында программа болур негелделер болгаш ленинчи айтышкыны партия, хөй-ниити организацияларына болгаш күрүне органына хөй чүүлдү хүлээдиң турар. Бистин не болгаш бажын ээзи херэеженнериниң күш-ажылчы улам-на чингедир дээш күженишкенин нерни салыры ол черлерниң хүлээлгени болур. Столозаларыны болгаш амыдырал хандырылганының бүдүрүлгелериниң, уруулар садтарының болгаш ясилдериниң санын дык көвүдериң чеди чыл панында көрүп турар. Оларны тударының панын чөгүр өйүндө күсүскен турарын чеди чыл амыр херек. Школаларга, клубтарга, школа назыны четпезен уруулар албан черлеринге дулаалар хөй-ниити шимчээшкениң организациялар, садыг четкелериниң, хөп чур черлериниң, столозаларыны, дым-бүрү мастерскаяларның ажылыны контролдаары аялап башкары чүсүдө.

Амыдырал хандырылганының бүгү-ле участоттарының ажылы экижидерине бистин сагыш човангыр болгаш күженишкениң херэеженнеривис база-ла идеялыктыг кыргар дээрине СЭКП ТК идеяг тур.

Херэеженнериң улуртуг ажылче депшидин үндүрериче кычээргейни кошкатиныңче партия, профивидел организацияларыны, бүдүрүлгелерини, заводтарыны, тудууларыны, албан черлериниң, колхозтарыны болгаш совхозтарыны удурткучуларын СЭКП Төп Комитеди кыйгырып тур. Херэеженнериң болгаш эр кижилериниң ден эргелиг чорук ажылчы болгаш колхозчу херэеженнериң күш-ажылчы байдалары экижидер дугайында могаг-шыдаг чок сагыш салышкынындан ажыл-агый удурткучулары болгаш партия организацияларыны хоставайн, элээн чик болгаш ол-ла үдө төлөври четчир ажылды херэеженнерге бээриниң эргежок чугулазын кызывайн турар. Бүдүрүлгени комплекслиг механизастаар база автоматчылар, тудугу индустриализастаар, чаа машиналары чөп болгаш мал ажылыга калбаа-биле шингездир чорук ол сорулган чедип келишкениң боттандырының аргазын бээр.

Коммунизм тургузушкунуң моральды дүрмүнүн принциптери бистин амыдыралымыста улам улуу-биле бадикаттынып турар. Иччалжак эргениң артымышкыны ам-даа күштүг болуп турар, чамдык эр кижилер херэеженнериң феода-бай сү-биле аажылаар, дорамчылаар чоруктарыны таварылгалары бар болуп турар. Херэеженнериң төлөвдү дорамчылаар, оларның не хүлээлгелерин хүндүлөсө, өөредилге, хөй-ниитиниң ажыл-чорудулганыга киржириче оларның чүткүдүн кызыгарлаар чоруктары-биле партия организациялары болгаш күрүне органын эитеш чок болуп ужурап.

Төп Комитет не херэеженнери кыйгырып тур. Силерниң өстүрүп турар урууларың коммунисттик нийтиледге чурттаар апаар. Боттарының оодарыңары болгаш ыстарыңары коммунизмни херээне бердинген, ак-сеткидиг, медерелдик, күш-ажылга ынакшылдыг хамаатырлар кылдыр, бистин улуг социалисттик Төрөн чуртувустун чалбыштыг патриотчулары кылдыр кижизиткенер.

Коммунисттик тургузушкунуң сорулгаларың чедип келишкениң шийтпирлер төлөдө биске тайбын херек. Импералистерниң дайыны кысып үндүрүрн болдурубас дээш Совет чазак бүгү күженишкенин салып турар. Тайбын дээш демиселдик авангардында совет херэеженнер чоруп турарын СЭКП Төп Комитеди улуг сеткил ханышкыны-биле демделеп тур. Совет чазактын чорупу турары тайбын кожа-хөлбөз догунашкының, бүгү улустарың найралың болгаш кады ажылдажылганының ленинчи политиказы олар ийи-биле дегкип турар.

Иччалжак бистин бүгү күженишкенинверис тураа-даа, импералисттик күрүндө чөпсөлөнишкениң дүжүр дугайында дугуржушкуну чедип аларыңа аямы-бүрү арга-биле шаптыктап, чөпсөлөнишкенин эндере бүдүрүрн тургалуп турар. Ол чорук сөрөмчелдик болуп болгаш Совет күрүениң камгалап күчүзүн быжыгалаары-биле бүгү-ле чүүдериң кылдырың совет кижилерге хүлээдиң турар. Маадырлыг совет улус итилерге эжелекерини чычса шапкан болгаш уаузкаан. Ада-чурттуң Улуг дайының кеземчезин тайбының дайыныңары сактып алынар. Иччаарда алдарлыг совет херэеженнер боттарының ашактары-биле болгаш акы-дунмалары-биле кады карак кызыл тулчуп турганнар. Тайбының херээн камгалаышаан, совет херэеженнер ам-даа боттарының патриоттуг хүлээлгени күсүдиринге белен.

Интернационализмниң принциптеринге мыңчы совет херэеженнер болза дарладан болгаш мөчүгүлдөп хостуг, чаа амыдыралды тургузуп турар, социализмниң оруу-биле бар чорук боттарының дагыны угба-дунмалары-биле сагыш-сеткил каттыштырып турар. Азияны, Африканы болгаш Латин Американы национал хамаарышпас чорук дээш демиселди турар улустарың чедип келишкениң брүзүңе совет херэеженнер өвүрүп турар болгаш колониализмни артымышкыны чөп кырындан туюлунга чедир арыдыр шырбээн турар хүн ырак эвес дээрин билеп турарлар. Ажылчы чонварың нийти күженишкенин-биле чөп кырынга бүгү-ле улустарга Тайбының, Күш-ажылды, Хосталганы, Ден эргени, Акы-дунмалыңы чорукту болгаш Аас-кежини доктадып тургускан турар дээрине олар быжыг бүүрүлдү.

Бүгү улустарга тайбының, найралды болгаш социал депшидгени символу болу берген бистин Төрөн чуртувустун найысылалы—Москвага делегей херэеженнериниң Конгрессиң 1963 чылдык июнда эргирер дугайында Демократтыг херэеженнериң Бүгү-делегей Федерациясыны шийтпирин совет херэеженнер улуг алдар кылдыр көрүп турар.

Бистин эргим херэежен өндүктөривис!

Делегей херэеженнериң хүнү-биле холбаштыр силерге байыр чедирбишаан, СЭКП Төп Комитеди коммунизм тургузушкучуларының бирги одурдуларыңа силер моон сонгаар-даа туруп, коммунисттик өзү-биле ажылдаарыңа болгаш чуртаарыңа шудургу өөриңеринге бүүрелиң илергейлеп тур.

Бүгү делегейниң ажылчы херэеженнери дегерезин!

Делегей херэеженнериң хүнү—Март 8-зи дегерезин!

Совет херэеженнерге, коммунисттик нийтиледди могаг чок тургузушкучуларыңа алдар болгаш йөрөөл!

Совет улустуң шылгатынган баштыгызы, кижини аас-кежиниң тилелгени дээш демиселдериниң авангарды—Коммунисттик партия дегерезин!

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТӨП КОМИТЕДИ.

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАРА!

ШЫН

СЭКП-Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,

Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң органы

—Демиселге болгаш күш-ажылга бистин эргим эштеривис—совет херэеженнерге алдар болгаш хүнү!

Мындыг йөрөөл бо хүнүнде бистин Төрөн чуртувустуң бүгү-ле бүдүрүлгө күштүг-биле чыгыла-нып турар. Бүгү делегейниң ажылчы херэеженнериниң эп-сеткил каттыжылгының хүнү—Март 8-зин совет улус бо чылын политика болгаш бүдүрүлгө талазы-биле кайгамчыктыг улуг кедүрүшкүнүн байдалында демделеп турар. Коммунизмге оруту-тук биске чырыдып берген партияның Программаны боттандыры дээш демиселге бистин чуртувустун ажылчы чонвары бүгү күштерин, инициативаны болгаш хайнышкының энергиязын берип турарлар.

Иччаарга совет херэеженнер коммунисттик күш-ажыл дээш бүгү улустуң шимчээшкениң бүүрү-ла идеялыктыг күш бооп, нийтиледди күрү-нуга хүлээлгени ак-сеткидиг күсүдириниң үлөгөр-чижектерин, чаа нийтиледди кижизитиң моральдык белик шынарларын көргүзүп турарлар. Республиканың ажыл-ишчилеринге орук айтыкчыны салдытар болу бергилээн кайгамчык муракчы херэеженнериң дугайын дык хөй чүгалап болур.

Оларны иштинден чамдык чижектерин көрөлиңер. Эрткен чылын республикага саанчыларың социалисттик чарыгыңа Тандының «Мейгелей» совхозта А. Вейрам, Улуг-Хемниң «Күш-ажылды хостуу» колхозта Б. Саңчы олар бирги черин элээрин. «Кызыл тараачы» колхозун быза ажаакчы Д. Зыялы, «Барлык» совхозтуң саанчы К. Хажи, «Күш-ажылды хостуу» колхозтуң хоочун саанчы Т. Маппал олар Тыва АССР-ниң алдарың малчыны деп хүндүлүг атты чедип алдылар. Чөө-Хемчиктин «Сүт-Хөл» совхозта Д. Анчыл, Тес-Хемниң «Чодураа» колхозта Ч. Баткар, Каз-Хемниң «Совет Тыва» колхозта О. Дамба-оол, Бин-Хемниң «Кызыл тараачы» колхозунда М. Эрик-оол олар боттарының районларының саанчылары, республиканың муракчы саанчылары болуп турарлар. Аван ажаакчыларың Е. Ильяна (Улуг-Хем), А. Кудрина (Танды) болгаш Т. Фисюнова (Бин-Хем) оларны аттары болгаш ажыл-ижи бистин Тывада оңа сурагжаан.

1925 чылда үлдээлгениң
1963 ч.
МАРТ
8
ПЯТИЦА
№ 57 (5461).
Өртөө 2 көп.

БИСТИҢ МААДЫРЛЫГ ХЕРЭЭЖЕННЕРИВИС

Кызылдың хлеб заводунун алдарлыг мастери Е. Золотухина, байырыгы А. Сат, электри станциясында коммунисттик күш-ажылды шаптыкчы Н. Пивкина, Бай-Хаакта харылдаачы, коммунисттик күш-ажыл шаптыкчы Г. Иконникова, Кызылда телефонистериниң коммунисттик күш-ажыл бригаданың удурткучу М. Чурасова, садыгчылар А. Сысова, В. Осипова, «Кызыл тулгу» эргелелиниң малчы А. Ельшова, Тожунуң ачы кыстары Ак Денгине, Баран Серен оларны болгаш республиканың өске-даа хөй-хөй кайгамчыктыг херэежен муракчыларының алдарың шылгалдарыңа чоргааралың турар бис. Шаң ийиң кижилер СЭКП-ниң чаа Программаны амыдыралга чедип келишкениң боттандырыга төлөптүг салышкыны кирип турарлар.

Школадарда болгаш эмелдерде, совет албан черлеринде—бистин кайгамчыктыг херэеженнеривисиниң сорул кирришкениң ажылы үндөп көрү черле дык өвүрүчүг. РСФСР-ниң школаларының алдарың башкылары А. Казанцева, А. Башкирева, Г. Шакина, М. Ермишкина, М. Гурова, К. Хорбин, башкылар К. Солун-кис, З. Аракча, Н. Тиртык-Кара, эмчилер өвүдө В. Назумова, Кызылда С. Шаптаржик, Тес-Хем районун «Чодураа» колхозунун парторганизация секретары С. Байыр-оол болгаш оон-даа өске «хөй-хөй херэежен ажылдакчылар чонга бараан болурунун үлөгөр-чижээн көргүзүп турарлар. Дык хөй херэежен Советтеринде, профивиделдеринде, партия болгаш комсомол, хөй-ниити организацияларында ажылдап турарлар. Чөп-чөр Советтеринге чаа болуп эрткен соңунда үзүндө республиканың эң эки кижизитилген 833 кижиги хоорай, район, көдө болгаш суур Советтериниң депутаттарыңа сонгуттургалаан. Өвүрүнү сурагыл хөйжүзү М. Сеппей, Бин-Хемниң муракчы саанчы А. Удуген олар бистин Төрөн чуртувустун эрге-чагыргааның Дээди органы—ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаттары болуп турарлар. Тываның чөвү оларга белик бүдүрелиң көргүскен.

Тайбын дээш, чөпсөлөнишкениң бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүрери дээш, атом илг дайының кыжылдыгы чок кылдыр дээш бүгү делегейниң херэеженнериниң демиселдиниң авангардыга бистин совет херэеженнер чоруп турар. Олар партияны тайбынга ынакшылдыг даштык политиказы, анги-ангы нийтилед тургузулуг күрүндө бистин тайбын кожа-хөлбөз догунашкының политиказы ийи-биле дегкип турарлар.

Коммунисттик нийтиледдиң тамаатымы чаа кижини, бистин улуг кеали үеиске, коммунизм тургузушкунуң үзүндө төлөптүг чаа салгакчыны өстүрүп кижизидеринге не херэеженниң харысалгазы болгаш буяның чаагай ролу улуг. Иени болгаш чаштың салым-хуузу бисте улуг аас-кежин-биле шугу холбашкан.

Коммунизмни тургузарың бүгү-улусту херээне ажылчы херэеженнерин күш-ажылчы салышкынына бистин партиямы болгаш чазавыс моон сонгаар-даа сеткил ханып демделгээр. Совет херэеженнер бүгү улус-биле кады бистин ынак Төрөн чуртувустуң чаагай чорук болгаш чечектелишкени дээш моон сонгаар-даа улам сорул кирришкениң ажылдаарлар.

Херэежен ажылчылар болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылар чеди чыл планын, бүдүрүлгө оонаалары болгаш социалисттик хүлээлгелерин хуусаа бетинде күсүдир дээш, техниктиг депшиле дээш, күш-ажылды бүдүрүшкүнү белидер болгаш продукцияны шынарын экижидер дээш улам-на кызымак ажылдаарлар.

Совет көдөзүн херэежен ажылчылары көдө ажыл-агыйың күчүлүг чаа кедүрүшкүнү дээш бүгү улустуң демиселдини мурвук озурунга туржуп, шөлдериң үнүш-дүжүктүр чоруп, мал ажылының продуктудуң белидеринге эрес-дизин баарлар, тарла, өт, саржа, сүт болгаш көдө ажыл-агыйың өске-даа продуктуларың бүдүрүн көвүдериң бүгү куралдыларың дөлө-биле ажылдаарлар.

Делегейниң херэеженнер хүнү — Март 8 дегерезин!

МАЛЧЫННАРДА

Малды хүр кыш ажырап, бирги кварталды оонааларың күсүдир, чакса беликелдик ужурамыр дээш «Сүт-Хөл» совхозтуң Алдан-Маадыр салырының ажыл-ишчилер күженишкениң ажылдап турар.

Ферманың коллективи бо чылын бир инекке оонааштыр 1300—1500 кг сүттү саап алыр деп социалисттик хүлээлгени алган.

Саанчылар эштер Илык-Хуна, Оолак олар инек бүдүрүндө 1500 кг сүттү саары хүлээлген. Коллективни кижитүнери коммунисттик күш-ажылчы бригаданы деп ат дээш демиселжип турар. Ферма кызыл булунуг болгаш чунар бажының. Мыда 189 тонна ногаан сагын өвүргүнгөн. М. Оттукпан бри-

гадирлөөн № 1 бот-орукта-чарылгалыг хөйжү бригадада байдал өвүрүчүг. Бригаданың төвүндө 200 тонна ногаан сагын база бар, хураганарың кажалары чыгыг. Хөйжүлар чаагайдың туттуңган чаа чуртталга бажынармыг. Бригада чөөкча чаа төрөн 918 хөвүлүг хураганы менди доруктуруп турар.

Салырың бүгү малчынырыңа мал оондашкыны кадын түлүктөөп. Чөөкчү үеге чедир төрөн 1894 хөвүлүг, 180 өшкүчү анай, хураганы менди.

Бо чылын салырың тарылга шөлү 1500 гектарга калбарар. Аныкчу кукурузаны өш Имыр-оолдун удуртуп турар эвеносу 300 ажыл тонна адекти кукуруза шөлүндө төккөн.

Өдөк өвүргүлгөндө бир автомашина ийи «Беларусь» трактор быжыглаттыңан.

СЭКП ТӨП
КОМИТЕДИНДЕН
БОЛГАШ ССРЭ-НИҢ
МИНИСТРЛЕР
ЧӨВҮЛЭЛИНДЕН

СЭКП Төп Комитединиң кижизитүг, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаты, ажылчы чоннар депутаттарыны Москва хоорай Советиниң күтүскөмүнүң даргазы эң Николай Александрович Дыгайың аар болгаш үр аарааның соонда 1963 чылдын март 6-да мөчөтүн Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели ханы кажымдал-биле ынындып тур.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИ,
ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР
ЧӨВҮЛӨЛИ.

Чурукчу И. Салчактың чурал плаказы.

МААДЫРЛЫГ СОВЕТ ХЕРЭЗЖЕННЕРГЕ АЛДАР!

Хөй сүт бүдүрери — хулээлгевис ол

Бистиң чуртувуска коммунисттик нийтиледи тургузарына чутула черни кедээ ажил-агый ээлеп турар. Ынчангаш кедээ ажил-агыйның ишчилери бистерниң мурувуста амгы үедө кол сорулга чуртка эң хөй ээти, сүтү болгаш дүктү бүдүрүп садары болур.

Бир-тээ саанчы кижини белганында, мээң хулээлгевис коммунизм тургузарының херээнге хөй сүтү бээр дээш бодумун бар-ла турган нүжүмүмү база аргаларының үндүрүп ажилдаары болур. Саанчылап ажилдаа-ла ам үш чыл амыл тур мен. Баштайгы үедө инек саап ажилдаары менээ дыка берге турган. Ынчалза-да инекти шын саап өөрениринге өөрүм кыстар болгаш аям менээ дыка дузалашкан. Оларның дузазы-биле инекти шын, дүргөн саварына үр болбайн өөрени берген мен.

Мээң авам Нүндөл Долзат инек саварына дыка мергежэн кижини. Терези колхозунга ол саанчылап ажилдаа-ла ам 13 чыл чедип турар. Ол эми чүтлө колхозтун эвес, харын районун дээр саанчыларының бирээзи. Бодунун саап турары тыва инектериниң баш бүрүзүндө ол эртен чылын 1550 литр сүтү саап, районга ийи дугаар черни эжелзэн.

Мен база-ла бодумун эш-өөрүмүнү дузазы-биле мергежип өөренишкан, саап турарым инек бүрүзүндө 1333 литр сүтү саап, элзэн эки бүдүрүлгөчү чедишикинниң болган мен. СЭКП ТН-ның ноябрь Пленумунун интирлерини-биле танышкан, 1963 чылда, чеди чылдың бешки чылында, инек бүрүзүндө 1400 литр сүтү саап деп бедиткен хулээлгени бодумга алган мен. Ол хулээлгени чедишикинниң нүүсөдип шыдаар арга менде бүрүн бар.

Бистиң фермавыс коллектив эртен чылын бодумун нүжү-биле 80 тонна сиенни белеткеп алган. Ол ышкаш силос база-ла четчири-биле белеткеткен. Оң түнелинде бистиң тургузу азырашкан саап турар бүгү инектеривис хүнде 3—4 литр сүтү доктаамал берип турарлар. Ол ышкаш Далаа Севиля, Хувагый Дунгур дээш өске-даа эки түнелдерин чедип ап турар саанчылар бистиң фермавыс база бар.

Улут байырлавыс делегей херэзженнериниң хүнү — Март 8-не күш-амылчы эки белетер-биле ужурамыр дээш бистиң фермавыс саанчылары ийи дакпыр күш-биле амылдап келген. Оң түнелинде февраль айның сүт саада планын ферма дыка амыр нүүсеткен.

Ындыг болза-да бистиң чамдык чүгээр амылывыс-биле чергелештир, фермавыс амылында бар четпестери база айтыс чагуур. Фермавыс чамында четчир санын силос бар-даа болза, ону бис чүтлө саар инектерге чирткеш, өскелеринге бербейн турар бис. Ол шын эвес. Ферма девисиз-риниң санитарлык байдалы база эки эвес. Ол бистиң боттарывыстың баймывыс-тыр. Чамдык саанчыларың өг-бүлө амыдыралының культуразы база ам-даа кулу.

Он ангда фермада тургустунган зооветеринарлык белгүмүнүң кичээлдери чамдыкта үстүп турар, а колхозта партия, комсомол организациялары өлчө чогуур кичээлге салбан. Ол ышкаш фермада хөй күш үнер амылдарны механизастаарының айтырын колхоз баштаар чери шүлөң шимтирлеп турар. Оң түнелинде фермавыс бүдүрүп турар продукцияның бот-үнези дыка бедик. Ынчангаш бо бүгү четпестерин узуткаар дээш чөөкү үедө шимтирлик хемчеглерин алыр бис.

К. БАЛЧИТ,
Тес-Хемде Леняя аттыг колхозтун Сарыг-Булуң сүт-бараан фермавыс саанчысы.

Өдүгенниң кызы
(Тожуунуң «Совет Тыва» колхозунуң суралгы аңчызы Бараан Серенге турсааттым).

Ак-көк хемниң үнген дозу
Аккыр баштыг Өдүгенни
Ады-менди арбын көвей
Амылгы-ла оран ийин.

Бедик черин ээлеп төрзөн
Бергелерге торулбас-даа,

Амыр эвес адыч кыстар
Алдар санай кайы көвей.

Олар харын оран кыстар
Ойнап-тоглап тургалар аан.
Она Серен боду боорга
Олче көрүп малакдар мен.

В. ТАМДЫН-ООЛ.

Кыргыз Балчир-оолова Долгар РСФСР-нин школаларының алдарлыг башкысы деп бедик атты төлөткө ээлеп чоруур башкыларын бирээзи. Кыргыз Балчир-оолова шинал-ла 20 ажыг чылдарын дургузуда төрзөн республиканыңа чеже амыл кадрларын өөредип кижизитпээн дээрлик?

Кыргыз Балчир-оолова чүтлө алдарлыг башкысы эвес, харын хөй-инитиниң идеялык амыл-адычысы. Анык салгаларга бажык билги, чаңчыларын берип турар, хөй-инитини идеялык бажыкчы чалааначылар эртен сонгулда Чалаана хоорай Советиниң депутаттыгына чаңгыс үн-биле соңуп алганар.

ЧУРУКТА: РСФСР-ниң школаларының алдарлыг башкысы Кыргыз Балчир-оолова Долгар.

Фото В. Лутковтуу.

Төлөттиг айбычы

Респотребсоюзтун экономизи Прит Зоя мырманын бичинизде адаенин ышкыган турган. Ынчалза-да партия биле чааа ону өкүссүрөтпөн. Мурунда Сарыг-Булуң, агы Эрэни школаның 1—10 класс-тарын ол күрүениң долу хандырылганга турган, өөренип дооскан. Моң ужурунда ол Коммунисттик партияны, Совет чаакты төрзөн адам деп апап турары чөп.

Прит Зоя бодунун өөредилгенин үргүзүлүшкөн, 1961 чылда Новосибирске салгып институтунун экономика салбырын чедишикинниң дооскан, тыва херэзженнерин иштинде эң баштайгы дээш эртенниг экономист болган. Кыска хуусаанын иштинде Прит Зоя практиктиг амыл-

Кур чер совхозунда

Бистиң чуртка коммунисттик материал-техниктиг базанын тургузарының херээнге ажылчы херэзженнериниң ролю улам-на өзүп турар апарган. Оң тодаргай чижээн бистиң кур чер совхозууста ажылчы херэзженнериң амыл, амыдыралындан көргүзүп болур.

Совхоз бүдүрүлгезиниң тус-тус адыралынагы идеялык киришпишкан, бүдүрүлгөчү бедик көргүзүлгөчү чедип ап турар муракчы херэзженнер бисте шынап-ла хөй. Оларның аразында төп шанга үш чыл иштинде уаутежешкилик чөк амылдап, ай бүрүзүндө уаут-норманын 130 хуудан кү-

дулатпайн амылдап келген О. Санчай, О. Чыккаан, М. Сенгил ышкаш бистиң кайгамчыктыг херэзженнеривис бар.

Саанчылардан М. Паракыс бүдүн чуртка ай-да саап турар инектериниң баш санындан 303 кг сүтү саап, эки түнелди көргүзүп келген. Ол ышкаш анык саанчылар М. Конгар, О. Анай-Кок, А. Онгар олар сүт саадазынын ийи айлар планын 200—250 хуу чедир күтүседип шыдаанар.

Бо хүнерге чедир 100 баш төрүүр хойлардан-на чаш хураганнары менди ап, кодаанында бар бүгү хойларын дур кыштаптып турар Д. Долума, М. Оюн, М. Шыр-

тын дөөн ышкаш суралгы малчын херэзженнеринге совхоз чоругаарларын. Совхозтун тургустунган хүнеринден эгелеп бо үедө чедир уруглар ясызының поварына уукулт чөк амылдап келген Екатерина Мазуринаны бисте ам танывас кижиде-чек, амылчылар ортузунда ол аажок хуидүткелди.

Садып алыкчыларын херэзженнери чөп хандырар, культураг, элдек салгаларынын талазы-биле чөм магазинниң салгыжымы С. Дежитмаа база-ла бисте муракчы херэзжен чилириниң бирээзи. Бараан саарылазының ай болгаш квартал планарын ол 175—200 хуу

чедир күтүседип турар. 30 ажыг чылдарын тургузуда анык салгалчыларын коммунисттик эзу-биле кижиздериниң чагай херээнге бодунуң күш-ажылын бараалгакан Зоя Даниловна Сапогова совхоз школасында ам-даа амылдамышкан.

Бистиң совхозтун ажылчы херэзженнери делегей херэзженнерини байырлары — Март 8-ин бүгүн политиктиг болгаш бүдүрүлгөчү уаут чедишиктериниң уткуп турар.

С. МОНГУШ-ООЛ,
«Тилел» совхозта херэзженнер чөвүлелиниң даргазының оралакчысы.

ӨӨРҮШКҮВҮС УЛУГ

Бистиң колхозта хөй уругларгы илериниң бирээзи мен. Бодумун өг-бүлениң дугайын маңа чу-гаалап көрей. Мээң уругларым чеди. Оларның 4-тү Муугур-Аксы школада өөренип турар, он улуу 6-гы класста. Чеди харлыг уругум биле алды харлыг огулуну ууглар салдына дулаш алган, оларын ийди күрүениң халас хандырылганга төрөн ада-незиниң эрге-касыг холуда чүве лег азырадып, культураг аажы-чанга өөренип, дорууп турарлар. Уругларывыстың эң бичези боду-вуста.

Бистиң өг-бүлениң 9 чылдын дургузунда колхозтун хоюн кадарып келген. Бир эвес бистиң амы-төлүвүстү шак мынчаар өөредилгеге, күрүениң халас хандырылганга албан болза, инитини хөй хоюн малдап өстүрер аргавис чөк турган ийик. Ам бистиң өг-бүлениң чыл-чыда колхозка хөй хураганын өстүрүп, хөй дүктү кыргып берип турар.

1962 чылда бистиң көргүзүтүвүс мындыг болган: чүс хөйга онаштыр 100 хураган, хөй бүрүзүндө 2 кг ажыг дүк алдын. Бо чылда чаа тургустунуп турар № 1 хөйжү бригаданын составына кирип, боду-вустун

онашкан кодаанывыстың талазы-биле 100 хөйга онаштыр 100 хураганын, хөй бүрүзүндө 2 килограммдан эвезиң эвес дүктү амыр дээш амылдап турар бис. Бистиң бо хулээлгевис чүтлө күтүсетпир эвес, харын ажыг күтүсетпириниң барымдазы болур. Хойларывыстың күжү өкү болган-да, хөй дүк черле алынар. Ферралдык өгезинден бээр хойларын олдаашкыны масалыг болу-шуп, ийи чүт чытам хөй төрөн. Шупту хураганнары менди ап турар бис.

Ийи боду-вустун амылдаан ажыныс болгаш хөй уругларгы дээш күрүениң берип турар ду-заламчылы катар айда 200 рубль ажып турар. Ол дээрге бистиң өг-бүлениң херэзженниге буру четчир. Партияга болгаш ча-закка база катар өөрүп четтир-генин илеретишкан, инитиниң малын өстүрер дээш, уруглары-высты коммунисттик тургузукчу-лары кылдыр дорууптунп кижиз-дир дээш бар-ла күжүвүс-биле амылдарывысты хүлээнип тур мен.

Х. ДОЛГАР,
Барыш-Хемчик районун «Малчы» колхозунуң хөйжү.

Биске онзагай байырлалдыг хүн

Бистиң чуртувуста амылчы херэз-жен, не херэзжен бүрүт бүтү-лүтү-ниң дүндүктелги, сагыш салышкыны-биле бүтүткен. Ол дугайын мын-дыг чыгелдерден көрүп болур. 5 мил-лион ажыг школа намы четпезиң чаш кижилер чуртун уруглар асылде-ринде, садарында өзүп турар, чүтлө школа-интернаттарда беини чуртка миллион уруглар өөренип, чурттап турар, а Кызылдын 26 уруглар ал-бан черлеринде 2200 чыгам бичини чаштар кижизин, өөренип турар болгаш оларның илериниң ийитке амылчы күш-ажыла идеялык кири-жиш болур аралдыг аварганар.

Боттарывыстың политиктиг болгаш демократтыг уаут өргөдериңиң дөөн херэзженнер бистер канчан чоругаар-ларымда бээр бис! 32 ажылчы херэз-женнер Тыва АССР-нин Дөдөи Советиниң депутаттары болуп турарын, март 3-те Кызыл хоорай Советиниң депутаттарына 54 херэзженнер сон-гуктанын, ол болза бүгү депутаттары-ның 40 чыгам хууу болуп турарын маңа чижик кылдыр чугалдарга-ла четчир. Чүтлө мөн алган көөргө бе-ляни капиталисттик делегейде ажылчы херэзженнерге бодураа, совет херэз-женнериниң кайы кире артык эр-гели мырмал алдыр-дир.

Совет уауту, он иштинде херэз-женнер бистерни СЭКП-ниң XIII

съездинде хүлөп алган партияның Программасын коммунизм тургузуу-шунуң чача-чаа тилелдериниң биле бүтүткен. Ол тилелдерге херэз-женнериң чүтүлүшү бистиң кай-гамчыктыг Төрзөн чуртувусту улам-на күчүтүп, улам-на каас, байлак болдуларын билдир бис.

Бистиң Кызылдын ажылчы чөвү, бүгү совет уаус ышкаш, бодунун Коммунисттик партияныга чоругаар-ларынды, сонгулда хүнүгө болгаш делегей херэзженнериниң хүнү — Март 8-ге алдар болдуларын күш-ажылчы эвезчеге кыргыш, бүдүрүл-гөчү бедик көргүзүлгөчү чедип алган-нар. Хоорайның уаутуру январы-ның бүдүрүлгөчү планын ийитиң биле чедишикинни күтүсеткен. Малагына бүс-турбаны электростанцияны бүдү-рүлгө ооваалганын 122,7, сүт заво-ду—117, типография—109, хабар-заводу—106,7, даарындаа комби-нады—102 хуу күтүседип шыдаан. Фе-вралдын бүдүрүлгө планын хоорай бүдүрүлгөчүлериңиң хөй кезини база чедишикинни дооскан. Төгүтүт чеди-ни чылдың бешки чымыда салдын-чы сорулгаларын боттарыларын дөшөр уаут-биле бир дөмей, мадырлыг амылдан турар бистиң херэзжен-неривистиниң ол чедишиктерге кири-ген уаут-хууу биче эвес.

Күш-ажылчы кайгамчыктыг түд-

Чедишикинниң амылдарын нүзөөл!

Харжаан долгандыр кымыл ди-линдектиг чүкү машиназын баш-карган, эрес кыс Тыванын бүтүл-гөчү районнары кезди, бо-ла хөмөй-ле-дип чоруурун көөр силер. Ол болза респотребсоюз АТК-зынын эки чалаачыларынын бирээзи Л. Перел-ли-дыр. АТК-га ол үр чалаачы-лап келген, а оң машиназын орукка үрелген турганын кым-даа көрбөөн. Чүтө диле, машинаны ол кончут эки билдир, үнериниң мурунда ону бо-ду ыяк септөөш, каш катар хынап-

хынап алган, ам хаштар кижини бо-гай.

Ол мергежилдиг чалаачы чеди чылдын дертку чылдын бүдүрүл-гөчү планын тонна-километр талазы-биле 155 хуу, а тонна талазы-биле 176 хуу күтүсеткен, ол коллектив-ке социалисттик чарыштын шыла-ракчымы болган. Делегей херэз-женнериниң хүнү — Март 8-ге турса-каткан күш-ажылчы эвезчеге кири-бисаан, эш Переллинка январь, февраль айларының сөөртүгө пла-

нын даны дүндүктелди, ийи ынак-шылын чаалап алган. Бичини уруг-ларга сагыш човалгыр, кичээлге-лиг ол эми, кажан эмиң турар чаш кижилери сегий бергенде, аажок-ла өөрүшкүлүг апар.

Тургузукчу амылга кайгамчыктыг эки түнелдерин чедип ап турар, Кызыл хоорай Советиниң депутат-тары—хлеб заводунда коммунисттик күш-ажык бригаданын бригадирин В. Попова, уаутуру комбинатының бажыкчымы Н. Минцева, хлеб заво-дунун хлеб бажыкчысы У. Полу-хина, № 2 школанын бажыкчы С. Со-дуван, ном үндүрер черини кол ре-дактору болгаш партия хооркомунун штаттан дашкар инструктору С. Ку-дажи дөөн ышкаш муракчы херэз-женнериниң бүгүн маңа делегейдеги барып болбас.

СЭКП-ниң XIII съездиниң сө-үлүнде хоорайда херэзженнер органи-зациянын амыл-чорудугаы элзөн идеялык болду. Бүдүрүлгөчү, албан организацияларда 35 херэзженнер чөвүлелдери тургустунуу болгаш амылчы чедишикинни үргүзүлүш, амыл-агы, культура тургузушкунуң чегелери хөй анык, солун хемчег-лери органиастап турарлар. Мала-гына пассажирлер АТК-зында херэз-женнер чөвүлели (даргазы эш Черел-линова), бүс-турбаны электростан-циянында (даргазы эш Солдатов), даарында комбинатында (даргазы эш Лебедева), курбанында (даргазы эш Жомева), Хөй-инити корум-чу-рун камгалаларынын министрство-зунда (даргазы эш Тугаркин), ном үндүрер черде (даргазы эш Имбу) дээш өске-даа чамдык херэзженнер чөвүлелдери эң дээр амылдап кел-ген хемчегелер херек.

Хоорайны херэзженнер амыл-да ча болган уулул чүтү чүтө диле, бүтүл-гөчү органиастап-массалыг хем-чегелер хөй-инити өгөлзөшкүниң чү-рүмү-биле бүтүлүшү турары болур. Ол чүрүм түзүлүшүниң хоорайның болгаш бүс-түс органиасталарда херэз-женнер чөвүлелдериниң чорудуу турар хемчегелери оларнын секторла-рынын, комиссияларынын активчи-лериниң инициативасы болгаш күжү-лери органиастатынын турар. Чү-түзү, хоорайны херэзженнер чөвү-лелиниң чымыда амылдар сектору-нуң санитар комиссиясы бодунуң

инициативасы-биле эртен чылдын июльде хоорайда сүт заводунун са-нитарлыг байдалын хынап көргөш, дыка хөй четпестерин илередип, ол дугайында апап тургузуп, үч четпес-терин узуткаарынын хуусаанын айттышкан, заводтун дирекция че-ринге, СЭКП хооркомунун уаутуру кидишине дамыткан турган. Катап хынап көөргө, демги четпестер чө-гүүр хуусаанында узуткаатынган, ол бүдүрүлгениң санитарлыг байдалы экижик берген.

Хоорайны болгаш тус-тус органи-зацияларда херэзженнер чөвүлел-дериниң секторлары база комиссия-лары бүдүрүлгөчү амылдап болу дег чурттагыч херэзженнерни амыл-да кириер, бичини уругларны асыге, садарга тургузар, өг-бүлөгө уруг-лар кижиздилгенин хынаар, уруглар албан черлериниң туудун дүргө-лөш, херэзженнери бажык-балгал-биле хандырар, оларнын амыл мерге-жилни өстүрер, херэзжен чонну хоорай чагайжыдылганын киришти-рер, албан организацияларда чонун негедде, хомуладарын шимтирлээр турарын хынаар дөш өске-даа хөй-хөй органиастыг хемчегелери чоруду-п, ол талазы-биле СЭКП хоорко-мунга, хоорай Советинге эки дуза-лашкан. Партия-туртун контролю-нуң хоорай комитетиниң, тус-тус коллективтерде анаа дуза чедирер бөдүктөрүн составында хөй-хөй ажылчы херэзженнер кирген, ол бол-за бүдүрүлгөчү болгаш күрүениң эрел-деш башкаарынын херээнге амыл-чы херэзженнериниң ролю улам-на өзүп кел чыдарын айтып турар.

Хоорайны херэзженнер амылдары-нда чамдык эки талаалар-биле чер-гелештир четпестерин дугайын мыттаптып өртүп болбас. Хоорайда уаутуру комбинатының хемчегелери амылчыларын хөй кезин херэз-женнер, мичаарга комбинат бүдүрүл-гөчү планынын ай-айы-биле чедир күтүсетпир, шынары куду продук-цияларын бүдүрүп келгени мыла херэзженнериниң идеялыгыны кош-калы, бүдүрүлгөчү чорудугаыны эки-жидери дээш бодамчалыг хемчег ал-баны турарын шуут көргүзүп турар. Мыла херэзженнер чөвүлели бүдү-рүлгөчү — ажылчы экижидеринге амылчы херэзженнери эки мобили-зациясаар, оларнын бүдүрүлгөчү идея-лык өстүрер дээш социалисттик ча-рышты калбартыр ужурап.

Чуртакчы херэзженнерни бүдү-рүлгөчү хара турар, уруглар албан черлериниң ажылын сегидер, школа-ларга дузалашыр, бичини уругларын коммунисттик кижиздилгенин экижи-лер, херэзженнериниң политиктиг бол-гаш нинити билин өстүрер, культу-разын болгаш амыл мергежилни бед-илер талазы-биле шимтирлеттиң-мээң айтырылган бисте ам-даа хөй. Элдэди уруглар-биле кижиздилге амылчыны кошканындан кем-чеге үлгедип, хулганнаар, орларар чорут-кар ам-даа өвөзөжөөн. Бо болган өске-даа айтырылганы шимтирлээр-ринге херэзженнер чөвүлелдери, оларнын активчилери биче эвес ролю-ду ойнап болулар, чүтлө оларнын амыл-чорудугаыны идеялыгилер херек.

Херэзженнер чөвүлелдериниң түдү-рүлгөчүлери органиастык мерге-жилни өстүрер, дээр амылдыг чө-вүлелдерин, оларнын тус-тус сек-торларынын болгаш комиссиялары-нын дүрүлгөчүлери шимтирлээр, херэз-жен чонун мораль-политиктиг бол-гаш эстетиктиг кижиздилгени күш-төлдөрү амыл ам-даа бисте колгош. Ол ышкаш нийтиледе амыл-чы күш-ажылы кылырдына ойна-лаар, мангысталак амылдарга чүт-күдүт чамдык херэзженнерге сал-дар чедирипкини бисте ам-даа сула.

Бо бүгү четпестеривистин дүргөн уауттан, херэзженнер амылдарын идеялыгилер болу-вусса, бистиң ажылчы херэзженнеривис амыл-агыч, культура тургузушкунуң сорулгаларын чедишикинни шимти-рлээрине улам идеялык кири-жил, бистиң чуртка коммунизмни тургузарынын херээнге боттарынын үлөтпег салышкыны мөн сонга-ар-даа кирип шыдаар херээнге бажык-биле бүтүрөп болур.

Л. КОЧЕТОВА,
Кызыл хоорайда херэзженнер чөвүлелиниң даргазы.

Кызылда үстүрүп комбинатының дашкык хеп даараар ателесинде амыл норманын ай санында 110 — 120 хуу чедир күтүседип турар му-ракчы херэзженнер хөй.

ЧУРУКТА: солгай талаалар оң та-лаажы Кызылда үстүрүп комбинаты-ның дашкык хеп даараар ателесиниң ий эки алаарыкчылары М. Гау-женко, О. Амылчы, А. Разновова.

Фото С. ФЕОКТИСТОВУУ.

Делегейниң херэеженнеринге Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязының чедирген байыры

ПРАГА. (СЭТА). Март 8-и-биле холбаштыр Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы бодунун ийит болгаш аны-думалышы байыры бүгү чурттар-ның херэеженнеринге чедирип, боттарын эргелерин талып дээш, империалистерниң агрессив чимениш-нинеринге уду оларның мога чок демиселин бурну-биле деткип турарын аларга бузурун турар дээрин чокушулап мел чыдар байырлап—херэеженнерниң делегей хуну-биле холбаштыр Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязының Прагага парлап үндүргөн делегелерине чугаалап турар.

Акы-дунма социалистиг чурттарның херэеженнериниң амыдыралындан Чаңгыс аай чүмкүл-биле

Дыка өрте турган... Дуннун тур-манынга хаара туттурган улуг хоорай ам-даа одуман, а Болгариянын найысылалында Эрнст Тельман аттыг он улуг төвөң-аргыг фабриказының хаалгаларына эргелип элчегин ажалына дашалган аргыкчылар улуг болгаш биче бөлүк-бөлүк-биле бутту талалардан чоруп турганнар.

Баштай он-он, оон дараазында чүс-чүс, муң-муң херэеженнер келген, а оларның аразында үш өнүктөр: Стойка Веселинова, Милка Арсова болгаш Вера Спассова—мурнакчы ажалчылар, ийнекейлик хей-ниитчилер.

5 шак 15 минутада, элчегиниң ага-агазын чедир 15 минута четпейн турда өнүктөр боттарынын ажалда-дар черлерине белен турупкан. Олар стокгольм хымачылык кеп-түрү, урелик чүдүлдерин чыда-газынарын илеридип турарлар. Стойка, Милка, Вера олар хей стокгольмга ажалдаарына чейин баштай шилчээниден бээр алаң каш чыда-дар өрткөн. Ам оларның кизи бур-тү 1.472 эргештериг дөрт стокгольмга ажалдап турар.

Бир-ле хүн мен фабриканын партия комитетинин секретарынын ора-лачкы Николаина Иванова болгаш аргыг пегиниң начальниги инженер Зафира Михова-биле кады пехче кире бээрине аргыкчылар ажалда-

ди чаңгыс эптиң лозунун адаа-биле күштөлдөдөрүн-ге бузурун Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Феде-рациязы илергейлээн делегелде демдегеп турар. Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы херэ-еженнерниң эргелерин моон-даа сонгаар камгалаар бол-гаш «деңге амылдаар—дең төлөвир» деп принципти бадыткап тургузарына, ажал талазы-биле ылгай көөр чоруктун кандыг-даа хевирлерин узунаарына, алба-га болгаш профессионал белеткеге депшидилгеже, ажал шагын кызыларына болгаш амыкчы херэежен-нериниң онзагай бүгү негелделерин хандырыныча уг-ландырган кандыг-даа инициативаны деткиер.

Ол сорулга-биле Профэвилелдериниң Бүгү-делегей Федерациязы 1963 чылдың октябрь 14-тен 19-на че-дир Бухарестте профэвилелдериниң ийги делегей конференциянын чыыдылар болгаш аңаа амыкчы хер-эеженнерниң айтырыгларын чугаалажып көөр деп тур-ар.

Совет инженер Ковалевтун ага-агазын ол фабриканы ийи чылдын мурунда хаара туткан, 450 амыг аргыкчылар бот-боттарынын дур-жугузын өөренип турар. Социализмни болгаш коммунизмни оруу-биле чурттуң төгүлдөсүнүн 20 ыл чыла-нын хүлөп алган Болгариянын Ком-мунисттик партиязынын VIII съезди-ниниң соонда мурнакчы дуржугунаы өөренип дээш шимчээниң бауду мөрсөлиг апарган болгаш көздүдөөн кемчээге калабарган.

Элчег дөзүлгөн. Ажалдакчылар боттарынын башынарына чейин төгүтүп чыгарылар. Оларнын башы-ны, өг-бөдөнүн, уругларын манай турар. Оларга библиотеканын, клубтар-нын, театрларын оттары чырып ке-лди... Мынгангаш дыштангы алгаш, даарта олар база бир айдарыг хүн-ү бүгү улус-биле кады гелээр дээш, боттарынын стокгольмге база катан далажып чоруп турарлар.

ИЛАРА ОРЛОВА,
СЭТА-ның корреспонденти.
София.

Аас-кежиктиг бичии чаштар болгаш оларның ажаакчылары

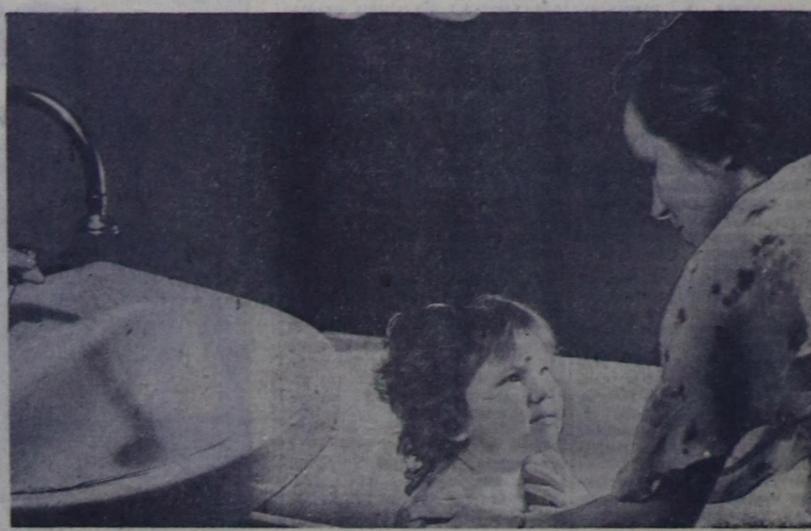
АЛТАЙНЫҢ СОВХОЗУНДА

Советтер суурларының өвүр-кө-вири каартынып турар. Дыка хей таарымчалыг чүдүлдерин, хоорайнык дег хей кат бажыкчыны, культуру ордуларын, экилелерин, школалар-ны, уруглар садтарын болгаш аса-лерин, культуру-амыдыралык чер-лерин түдүп тургузуу турар.

Тавьменскинч бүдүрүгө эргеле-лип Новосайск совхозунун ажалчыларын, механикаторлар-нын, малчыларын 96 өг-бүлелери чаа чыда чаа бажыкчылар көжү-күргөчү дөзүлгөн. Улус пехачы-дыг, каймы-дыга 48 квартиралары ийи улуг бажыкчыны крайнык хей черлеринде бир-ле дугарында ажа-кага кышкан.

Чаа квартиралар уругларга улуг өвүрүшкүчү болдурун. Делег эрзаларга ойнап чүгүрүк, ваннага сууга эшитил-даа болур. Чоламы Бү-күшкү кызы Людочка бодунга хо-сталамы бээрин Евдокия Дмитриев-наман четтикпей манай тур.

Фото В. Николаевичи.
СЭТА-ның фотохроникасы.

Сууриң кол кудумчузу өрү өскөп бар чораш, көөрүвүске хем кылдым эрикчеште элээн хей бичии уруглар шамактарыг чунгулап турар. Оларнык ара-зында бир улуг кизи оларны хай-гааран, кунгуларын айткан тур. Бо-даа сар уруглары болгаш аян, дыштангы күде агарлап чо-руурлары ол-дур деп, иштиме чаптап каттам. Ол аразында де-килерин истинчикеш, асли-са-че углай шуужутулар.

Уруглар хүлөп алыр өрээлге кире бэривиске, үжөн хар-лыг херэежен кизи аргы кылдыр чугаш, илир-биле кылдыр баш-кылап каан кептери эргелек-чиле хүлээткен тур. Уруглар өй-наар өрээлде аас-кежиктиг чаш-тарнык холгуп үнери дыңа-лып, шимчээргеп турдулар.

Ясли-салтың эргелекчи Нат-алья Чаткарова Шулу-Маадыр-биле беседалажып олурувуста уруглар дүшкөкчө чир дээш чоруптур. Тек-Хем районда «Чогура» колхозтуң бо уруглар салында 45 уруглар бар. Оларнык 35-жи малчыларын. Сакман-шкител чоруткан илгерин уруг-лар база хаара тутунган. Кол-хоз бо чылы уруглар санын 80 уруглар тургузар кылдыр угат-тыр деп турарын эргелекчи чу-гаалады. Ычангаш малчынар-ның ажал-жиги чингелдерине улам таарымчалыг байдал маңаа тургустунар.

Колхозтуң ясли-садында

Уруглары культуруг, аргы-сил-лик, кадык кылдыр өскүн дээш хойжулар-даа, саякчылар-даа бичии уругларын ясли-салтың эр-ден калп турар. Караат-Тей эжек-нин мурнакчы саякчы Баткар Чейелиң үш, хойжулар Момби-рек болгаш Чакчы-оолдуң 2-2 уруглары ында кадык чагай өзүп, доруптур турарлар.

Чамдык колхозчулар уругларын ясли-салтан алгаш баар таварыл-галар турганын эргелекчи база чугаалады. Ындылар-биле тускый беседалажып келгенден олар яслиның аажык-дүзенин ам биле берген.

Чаштар кемчегеш, үнүп каап турда Наталья Чаткарова:

— Кино көөр салар, олургула-нар, уруглар—дээш, алафильм үн-деринге белеткени берди. Шун-ту олургулар. «Билирлик кой-руна» деп алафильмни көргүстү. Бичии уругларга кино дыка таар-ымчан, билирлик койрунакы шоо-лоуп, оон дугайын кизи бур-тү хөлчөп чугаалашкан турлар. Ам-даа хей, солун «кинолардан» көргүзгени эргелекчиле, няялар-дан бичилер дилеп турду. Ындыг алафильм оларга хей. Олар-ны Кызылдан чагылып ал турар.

Ясли-салтың ажалдакчылары бичии чаштарны кижиздилте-ринге улуг кичизгенин салып кел-генер. Оон ишти аргы-силг, дерилене эки. Няялар Бөгү, Биче-уруг, Умбаа Кара-кыс, Шы-рып Анай уругларга эптиг-ээлдек, сагыш-човангыр, ол шымчээ ажал-дакчы Л. Сувандин өң-не кызы-мак. Мында бүгү-ле ажалдарын эр-ткен чылдарга болзаарга эки-женин ясли-салтың эргелекчи Н. Ч. Шулуу-Маадырның эки ажалынын түнелди-ди. Ол 1961 чылда маңаа ажаллап эгелзөн. Ажалды улам экижилер соругу-биле Кызыл хоорайнын ясли-сал-тарына барып, дуржугузын өө-ренип тургулаан. Аңаа көргөн чүдүлдерин амыдыралга боттан-дыр дээш чүткүлдү ажалдап тур-ар. Наталья Шулуу-Маадыр чоокта чаа коммунист болган. Партия кечигүзүңүп бедик азы моон сонгааргы улуг ажал-херек-терге кыйгырып, улам эки ажал-дарына чорук кылар турар.

Улуг группаның уругларына тыва дык, сар, күш-ажыл (язы-бүрү хевир-дүрүлөр турар), көжүмү кичээли кижиздилчилер болгаш эргелекчи боду чоруп турар. Келер өрөөлде чылаа школага өөренир уругларын ко-чүт эки белеткеш, 1-ги класска хүлээлип бээр сорулганы кижиз-дилчилер салганар. Бичии уруг-лар ыры, таныгы мыктар. Март 8-зинге таварыштыр боттарынын концертин белеткен турарлар.

Чыргалады 8 чыл шолозының үстүкү классчылары күш-ажыл уруктарыга ойнаарактар, сандай-лар, этажеркаларын ясли-сал-тың кылып берген келгенер. Кижиз-дилге темазыңа беседаларын шолозынч партия организациы эр-ттирер ужурул турбуке, мын-чага дээр чаңгыс-даа бесед эр-тирбээниге оон ажалдакчылары хомаулар турар. Шынап-ла мында кижиздилге талазы-биле били кошка-лаа кижилер бар болгай. Оларга арга-сүмени берип, дуа-лар болза, конугт эки болур ийик.

Б. ДИРЧИН.

Магалиниң аас-кежии

Гаванада «Эль Энканто» деп эң улуг универмагтың парфюмер сал-барына хей чыдарынын мурунда Магали Рьезго Валдес деп он ады харып уруг ажалдап берген. Ай-лар болгаш чылдар бидиртпейн эртин-ле турган. Магалиниң ажал-дакчылары бөдүн, биче болгаш ак-сеткилдик Магалиник манай турганнар. Ол үеде барык 1.200 кизи ажалдап турган универмагтын профэвилел комитетинде ол уругу соңуп алган. Магали кижилер-биле ажалдаарына, ажал аай-биле эш-териниң бодалын билди аларына, берге минутада оларга дуадала-рына, администрация чери оларны негелде, хергелелерин хандырып чедип аларына таарымчан турган. Сырды каттышкан коллективтин чаңгыс аай күзөл-соруун бары-даалат көөрүнгө магалиниң эелери таваржыр турган. Бастыңаңың эр-зиниң өзү-чүрүмүңа улуг чажыт ре-волюстуг демиселге ол уруг боду-нун шыдар шаа-биле дуадалап тур-ган. 1959 чылдын январда револю-циянык тилгелдеги чаа орукту ажа-дып, амьдыралдаң кызыгаарларын улам алгыткаң.

Магали магалиниң он ийи чылда ажаллап, америк, француж болгаш алай мындаан келген өске-даа улуг өрткитиң олоколонорун салып турган. Бир өзө 1961 чылдың апрель 13-те аңаа коргунчүг чүве болган болза ол ам-даа ол магалиниң сал-дан турар чаап чок турган ийик. Ол коргунчүг хүнде контролелосчу-

лар универмагты өртөдөкчө. Магалиниң өнүгү, ол хүн таңында-га турган революстучу Федель Вайле ортунчү чыбарынага өрткөнгө. Апрель 14 болгаш 15 хүнеринде америк самолёттар Гаванын бом-балаан. Апрель 16-да найысмыл араатангы бомбалаашкындан өлгөн кижилерин хөржүткөн, а 17-де амер-ик империализмниң холезилеки-чилери Пайла Хиронче хаалдып кир-ген. Революция күштү мобилизас-таан. Магали боо-чепсетки база-ла бодунуң холуга алган.

Ол үеде бээр барык ийи чыл эрткин. Магали мурунку хевээр ла-йыны албанында турбушан. Ам ол бодунуң чаа магалинин камга-лап, шаг-уеңиң улуг кезини аңаа эрткин турар. Магали — найыс-мылдан № 013 магалиниң дирек-тору. Магалин уран чүдүдүп херек-селдерин, фарфор, фаянстан кылган кылыгынын, каасталгалык баран-нарын салып турар. Пес салдырар салбыр бундү кыстык элзээн. Салы-да чараш совет пестер бар болгаш оларын салдып алычкылар доразы салып ал турарлар. Магалиниң саарыгазы — алаа 50 муң амыг песо (куба ашк).

— Баштай коргуп турганын шы-каш ында-ла берге өзө болган: кандыг-даа бодуругаларын камга-лаа удурутуп чорбаан кизи болгай мен — деп, Магали чугаалап турар. Ажалга күш четпейн баар болу-ле деп коргуп турган мен. Бүгү-ле чигинишкенин болгаш берге-лерин ажиң өртү талазы-биле ду-

заламчыны магалиниң ажалдакчы-лары, профэвилел комитети менээ көргүскөн. Ам ажалдык аргамн иштерстөвүзүңү чамыңга организас-тар администраторларын куру-зунга удаас өөренир деп турар мен. Бистичи коллектив күш-ажылга болгаш революстуг ажил-чорудула-га дээр көргүзүлгөр дээш өске магалиниң коллектив-биле чаржып турар. Эштериниң дузанынч ачымында магалиниң ажал-херекте-рин багай өзө чоруп турарына са-гыш-сеткилим ханып турар. Револю-ция менээ ындаг бузурады көр-гүскенине аас-кежиктиг болган мен. Мээ бичии уруг—ады харыг Изабельдиң аас-кежиктиг болганы-га аас-кежиктиг кизи-дир мен. Хар-ны мээ авам безин революцияны камгалаар Комитеттиң кечигүчү болгай!

Магалиниң ажалдакчылары чаа директорун улуг хүндүлде-биле коруп турар. Олар Магали-биле ур-гучү сумелени, боттарынын бо-ладарын болгаш плаанынын оң-биле солуп турарлар.

Херэежен чөйгө эрге-шөлзөңи тылсып берген куба социалдемо-кратия удуруткучу албан-дужалда-рыга бодунуң кыстарын депшиде-рин уругчулар турар. Чүгө чаңгыс чекке бо. Эрткен чылдын төңүзү-дү Кубага улуг болгаш ортумак са-дыг бодуругаларын, идик, хеп бо-лазын кыл кылгар-салдырар тала-зы-биле магалиниң национализас-таан турган. Революция национали-

застаан бодуругаларын админис-траторларын албан-дужалдаңып өрт күш херэеженнери томулаан. Бо болза ол албан-дужалдаарга чаа туюмталтырган бүгү кижилерин 90 амыг кузуу болур.

Бо чылдын январь 15-те Америк херэеженнериң Конгресси хаал турда чүве чугаалап тургаш, Фидель Кастроңуң меделгезин бо-ла: «Кажан херэеженнериң эргеле-риниң дугайын, херэеженнериң чүткүлдериниң дугайын чугаалап турар, бистичи Америкага револю-ция чокта херэежен кижиниң эрге-зи-даа, уругларын эргези-дээ, ие-лериниң эргези-даа болуп шыдаас ийик деп чүвени көрүп турар-дыр бис. Америк херэежениң чурттал-турары ол делегейге ол маңаыла ре-волюстучу болур жуураг деп чүвө-лөсүчү жууру-даа бо. Революциянык тилгезин-биле бистичи уругууста кижиздене кизи кылды-даа ылгай көөр чорукта таварышай турар. Революция, революстуг удурутга херэежен кижиге орукту улам улау-биле ажаллап бээр дээш бүгү күжө-нишкенин салыр турар».

Найысмылдын магалиниң бирээниң директору Магали Рьезго Валдес — куба революция социализмниң ниитилдеге херэежен-нериниң дең эргезиниң принципни херек кырына канчаар боттандырып турарынын чөжө-дир.

Алексей ИВАННИКОВ.
СЭТА-ның корреспонденти.
Гавана.

Референдумнун түннелдери

НЬЮ-ИОРК. (СЭТА). Март 3-те Сенегалга чоруткан референ-думнун түннелдери башкарыла-ны президент системасын чорудары баш бурунгаар көрүп турар чурттуң чаа конституциязы бүрүн чүдүлдүтүшкүчү алган.

Чаа конституцияны өзүгээр чурттуң президентин эң калакч бүрүн эргелерин ал турар.

АП агенттадылаа корреспон-дентиниң Сенегалдын найы-сылалы Дакардан дыңатканы-биле алырга, референдумга кир-ишкен бүгү кижилериниң 99,5 хуузу чаа конституцияны чүдү-дүгүзүп турарын санаалаан.

СЕССИЯ АЖЫТТЫНГАН

МАНИЛА. (СЭТА). КНО-нун Азия болгаш Ираккы Чөөн чүк талазы-биле экономиктиг комиссиязын (АБЧЭК-нин) XIX сессиязы март 5-те Манилада ажиттыңган. Оон ажалында 43 чурттардан болгаш девисеордерле келген 300 амыг төлөөлөкчүлөр кирип турар, оон иштинде Совет Эвделиениң төлөө-лери, а ол шыкш социалистиг чам-дык чурттардан келген хайгаарак-чылар бар.

Сессия Азиянын болгаш Ираккы Чөөн чүктүң чурттарынын экономик-тиг хөгжүлдөөнүн чамдык айтыры-

ларын чугаалажып көөр. Сессиянын ол хүн болган хуралына АБЧЭК-нин күсөкчи секретары У Ньон чү-ве чугалаан.

Азиянын чурттарына чөйгөнү амьдырла дөңгөлөп белдиргенин мирымай эргежок чугула болуп турарын У Ньон демдегелзэн. Ам Азияда миллион-миллион кижилер дун бүрүдүгө чөм ишпейн удуп турар деп ол меделгелзэн. Олар коргунчү түренип болгаш кижизиг өзөс байдалдарда чурттал турарлар.

Азиянын болгаш Ираккы Чөөн чүктүң чурттарынын салды хары-

лааларына таарымчылтыр күтүскөч секретарың чугаалааны болза, делегей салдылжыгазында бар бо-лду турар моондартар. Барыны Европанын каттышкан рыноктарын чаа тургустууганы «чөптүг өзөс чо-руктуң үндөсүнүн бодуруп турар».

Улетпураг дыка хей чурттарын бараанын дашкаар үндүренин кызыгаарлаан политиказы боттары-нын чанчыл болган бараанынын таарымчалыг байдалдарда дашкаар үндүренин көвүлдерин кошкак төгүлдөдүлү чурттарга моондартар турар.

Түннелдиде У Ньонун чугаалаа-ны болза: «Сайырангай болгаш көжүп турар чурттар күжениш-кенин каттыштырып, бай бол-гаш яларгай чурттарын амыды-рал дөңгөлөп аразында ылгал-дарын узууларынын улуг соругу-зын кады четип аларынын шаг-уеңи келген».

Оон дараазында сессиянын кир-ижиктерин хун айтырынын бирги чүдүлү — Азияда экономиктиг байдалды чугаалажып көөрүн эге-лзэн.

СААНЧЫЛАРГА, БЫЗАА АЖААКЧЫЛАРЫНГА СУМЕ

Кедээ амыл-агының дириг амытанарының ортузунга бру-целлестүг таразындан кижилерге, ол аарыг ылаңгың шээр мал-ды, бода малдын, хаванын ололаашкынын үндөсү шуут халда-вырың-дээрин угтаа чогуур. БРУЦЕЛЛЕЗ—МАЛДЫҢ ХАЛДАВЫР-ЛЫГ ААРЫҢ. ООҢ ТАРАП НЕПТЕРЭЭРИН БАЗА ООҢ ААРЫРЫН БОЛДУРБАС ДЭЭШ ДАРААЗЫНДА ДУРУМНЕРНИ САГЫРЫ ЧУ-ГАЛА.

1. Бруцеллестүг мал саап турар саанчылар кадын малды саап, ажаап болбас.
2. Инекти чүгө тускай хептиг саар (халат, баш шарыыр ар-жылы, узуну унуту резина калаш азы резина сапор).
3. Амыл дозулган өөлүндө тускай хевин болгаш шидин умуг-гаш, ажалдап турар черинде тускай хеп шыгынар шафна шыгып каар, бажының оларны аппарып болбас, чүгө дээрге оң-биле аарыг малдарың халдавырын өөнүч иштинге тарайып болур.
4. Тускай хепти донтамал чүп, дезинфициялап турар.
5. Мал саарынын мурунда холдары эки саянаңал чуур, а саал-да дозулганда база-ла холду ыңчаар чуур болгаш дезинфици-лээр.
6. Халга шыбынтар, нескен черлер, балыглар барда саалад му-рунда оон мол-биле чагыш, аргы бинт-биле шарыыр азы холлодиде (тускай хырба)-биле чаап алыр.
7. Малдын турар камаалары, ылаңгыг бруцеллестүг малдын турар черинге сур ижин, таанылап болбас, ол үеде аарыгы беле-ни-биле чышырып ал болур.
8. Бруцеллестүг азы хынаттынман малдын судун чөмө чиг хе-вээр хергеп болбас.

РЕСПУБЛИКАНЫҢ САНИТАР-ЧЫРЫДЫШКЫН БАЖЫҢЫ.

Бөгүн республиканың чамдык чер-леринге, ол шыкш Кызылга хүнтин ийги чартында хар чаар хүн бо-лур. Солг-барыны чүк угалыгы-ныкын, чат чөртү дымдыр. Агаар-нын температурасы: республикага 8—13, Кызылга 11—13 градус соок болур.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

АЛААР

КИНОТЕАТРЛАРГА
МАРТ 8-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»:
«Моллеги» 9.40, 11.40, 1.40, 3.40, 7.40, 9.40 шактарда.

«КАА-ХЕМ»:
«Гусар баллазы» 10, 12.15, 2.15, 6.15, «Кыстар» 4.15, «Евдокия» 8 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»:
«Павел Корчагин» 10.30, 1.30, «Маршрут 99» 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда.

«ВОСТОК»:
«Альба рөгия» 7.15, «Четкер ду-заа» 3.15, 5.15, 9.15 шактарда.